

MEMO

Postregistratienummer : Z/16/024682/47493
Aan : De gemeenteraad
CC : -
Van : Het college
Datum : 26 januari 2016
Betreft : Aanpak maatschappelijke participatie en integratie
vergunninghouders

Inleiding

De afgelopen jaren hebben geleerd dat de integratie van vergunninghouders moeizaam verloopt. In de huidige situatie maakt de vergunninghouder de stap naar de arbeidsmarkt meestal pas nadat hij het inburgeringstraject heeft voltooid. Er is dan veel kostbare tijd verloren gegaan. Toegelaten vluchtelingen blijven vaak lang in de bijstand en zijn te weinig actief. Recent onderzoek van het Ministerie van Justitie, het Sociaal en Cultureel Planbureau en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid naar de integratie van asielmigranten in de jaren tachtig en negentig bevestigt dit beeld (zie onder meer de Volkskrant van 5 januari 2016). Er gaan steeds meer stemmen op om de integratie van vluchtelingen zo vroeg mogelijk op te pakken. Amsterdam, Eindhoven en Amersfoort lopen hierin voorop. Een goed voorbeeld van een adequate aanpak is de combinatie van inburgering met een beroepsopleiding met goede kansen op de arbeidsmarkt.

Met de aanhoudend hoge instroom van vluchtelingen neemt de omvang van het probleem alleen maar toe. Met een nieuwe intensieve aanpak willen we het tij keren en een snellere integratie van de vluchteling in de samenleving realiseren.

Deze nieuwe aanpak is ontwikkeld in opdracht van de Taskforce huisvesting vergunninghouders en bijzondere doelgroepen. Naast de zorg voor huisvesting heeft de taskforce de opdracht om een snellere sociaal maatschappelijke integratie van de vergunninghouders te organiseren. Leidse regiogemeenten zijn betrokken bij de totstandkoming van de aanpak. Dit mondt uit in een gezamenlijke aanpak, waarbij er ruimte is voor lokale verschillen. De werkwijze die hieronder volgt is uitgewerkt door gemeente Leiden en toegepast op de uitvoeringsorganisatie van Werk en Inkomen van Leiden/Leiderdorp.

Om snellere integratie van de vluchteling in de samenleving te realiseren werkt de gemeente samen met de Stichting Vluchtelingenwerk en andere partijen in het sociaal domein. Er wordt in beginsel gebruik gemaakt van bestaande voorzieningen maar er is ook oog voor nieuwe burgerinitiatieven. De aanpak past goed in het huidige transformatiedenken: minder bureaucratie en direct handelen als dat nodig is.

Visie

De gemeente werkt in het sociaal domein vanuit de visie dat de overheid, inwoners en partners in de stad samen stimuleren dat iedereen meetelt en meedoet. De gemeente, inwoners en partners bundelen de krachten zodat iedereen een zelfstandig bestaan kan leiden en een bijdrage levert aan de maatschappij.

* Z O O 7 C O B B F B 8 *

Aantallen

De verwachting is dat in de periode van 2016 t/m medio 2018 120 vergunninghouders een traject volgen volgens de nieuwe aanpak. De nieuwe werkwijze geldt zowel voor vergunninghouders die al langer in Leiderdorp zijn en nog van een uitkering leven als voor nieuwe vergunninghouders. De taakstelling voor Leiderdorp voor 2016 wordt geschat op 64 vergunninghouders. Voor komende jaren verwachten we een vergelijkbaar aantal. Daar komen de 'nareizende gezinsleden' nog bij. Op basis van huidige gegevens gaan we ervan uit dat circa 60% een volwassene betreft. Daarnaast zal de nieuwe werkwijze gelden voor circa 30 vergunninghouders die reeds in Leiderdorp verblijven.

Werk en Inkomen

Over de werk- en inkomenssituatie van vergunninghouders is het volgende bekend:

- 46 procent heeft een betaalde baan. De arbeidsparticipatie is veel te laag.
- Er is een hoge uitkeringsafhankelijkheid waarbij er grote verschillen zijn tussen herkomstgroepen (succes is ook afhankelijk van leeftijd bij aankomst en opleiding).
- De werkloosheid is hardnekkig. Mensen die wél werken hebben vaak een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.
- Er is grote kans op armoede. Ongeveer een kwart van de vergunninghouders leeft onder het 'basisbehoeftecriterium'.
- Vaak schuldenproblematiek.

(Dit zijn resultaten van landelijk onderzoek. Leiderdorpse cijfers, specifiek over vluchtelingen zijn er nu niet maar wij gaan de ontwikkelingen wel monitoren; op basis van onze ervaring tot nu toe gaan wij ervan uit dat Leiderdorp niet afwijkt van het landelijk beeld)

Versnelde aanpak

In opdracht van de gemeente verzorgt Vluchtelingenwerk de opvang van vergunninghouders in Leiderdorp. In de nieuwe aanpak neemt de gemeente zelf meer regie en worden bij de uitvoering van deze taak meerdere partijen eerder betrokken. Werk en Inkomen en taalonderwijs staan centraal maar er zijn vanzelfsprekend veel verbanden met de andere beleidsterreinen in het sociaal domein: inburgering, onderwijs, jeugdhulp, scholing, sport en bewegen, gezondheidszorg en ggz, vrijwilligerswerk, kunst en cultuur etc.

De knelpunten in integratie en met name de route naar werk en de instellingen voor maatschappelijke zorg en ondersteuning worden eerder aangepakt. Daarbij zijn de grootste opgaven:

- Organisatie van taalonderwijs/educatie voor vluchtelingen
- Meer mensen aan het werk
- Voorkomen van armoede en schulden
- Voorkomen van sociaal isolement

Integratie van vluchtelingen vraagt aandacht, zorg en beleid. Er moeten heldere keuzes gemaakt worden. We kiezen voor de volgende *uitgangspunten*, waarvan een deel in de wet is vastgelegd:

- Het algemeen vastgestelde beleid geldt ook voor deze groep.
- Vluchtelingen krijgen goede en eerlijke informatie over wat zij van de gemeentelijke overheid kunnen verwachten. Realistische verwachtingen dragen bij aan het succes van de integratie.
- Alle rechten en plichten zijn bij de vluchteling bekend.
- Het leertraject is gericht op het opbouwen van een zelfstandig bestaan in Nederland of in het land van herkomst.
- Integratie is pas succesvol als mensen een plek hebben gevonden in de samenleving en financieel onafhankelijk kunnen functioneren. Het inburgeringsexamen is middel en geen doel.
- Met vluchtelingen wordt gesproken over de economische meerwaarde die zij kunnen hebben voor de Nederlandse samenleving.
- Re-integratie is veelal gekoppeld aan een uitkering en geen vrijblijvend traject.
- Alle arbeid is passend.
- Mensen kunnen tot hun 30ste (beginnen met) studeren met studiefinanciering .

- Studeren met een uitkering kan alleen als het bijscholing betreft en maximaal één jaar. Over deze procedure worden afspraken gemaakt worden met de Stichting voor Vluchteling Studenten UAF (Universitair Asyl Fonds).
- Mannen en vrouwen zijn gelijk. In een gezin zijn beide partners beschikbaar voor de arbeidsmarkt.
- Alle kinderen moeten naar school.

Werkwijze

- Alle vluchtelingen zijn gedurende twee jaar in beeld bij de gemeente en bij Vluchtelingenwerk. Zij krijgen een maatwerkprogramma gericht op (arbeids)participatie. Het programma is gekoppeld aan de uitkering. Het is belangrijk dat de betreffende vluchteling precies weet wat de bedoeling is en zelf verantwoordelijkheid neemt voor zijn ontwikkeling naar een zelfstandige positie in de samenleving.
- Het maatwerkprogramma en het inburgeringsprogramma lopen gelijktijdig. Tijdsbeslag is 24 uur per week in totaal gedurende twee jaar. Vier periodes van 24 weken.
- We hanteren een integrale aanpak, waarin de verschillende leefgebieden/domeinen met elkaar verbonden worden om de dienstverlening naar de vluchtelingen te optimaliseren.
- Samen met de vluchteling wordt een realistisch plan gemaakt. Vluchtelingen worden begeleid naar werk, onderwijs of maatschappelijke participatie.
- In de eerste intake wordt direct gekeken naar het opleidingsniveau. Diploma's worden zo snel mogelijk beoordeeld.
- Vitaliteit (gezondheid/bewegen/sport) is onderdeel van het programma.
- Er is aandacht voor armoedebestrijding en het voorkomen van schulden.
- Er is veel aandacht voor het noodzakelijke netwerk van mensen om sociaal isolement te voorkomen.
- Er is een multidisciplinair team, bestaande uit partners die een rol spelen in de begeleiding, methodiek 1 gezin , 1 plan.
- We gaan in eerste instantie uit van de betrokkenheid en de versterking van de huidige betrokken partijen. We kijken eerst wat er is en wat nodig is voordat met andere, nieuwe partijen eventueel afspraken worden gemaakt. De ruimte die gesubsidieerde organisaties hebben in hun subsidie wordt benut.
- Er is ruimte voor burgerinitiatieven. Voorbeelden van burgerinitiatieven zijn vrijwilligers die huizen van vergunninghouders helpen inrichten, sportverenigingen die actief vluchtelingen benaderen en begeleiden en een taalproject voor mensen die nog in het AZC zitten van de Hogeschool Leiden.

Communicatie

Over de aanpak wordt zowel binnen het gemeentelijk apparaat als naar de partners en inwoners breed gecommuniceerd.

Financiën

De nieuwe aanpak kost € 4.100,- per vergunninghouder. Voor 120 vergunninghouders komt dit op een totaalbedrag van € 492.000 voor de periode 2016 t/m de eerste helft van 2018. Voor een deel komt de dekking uit de algemene uitkering. In de algemene uitkering wordt een vergoeding ontvangen van € 3.600,- per extra uitkeringsgerechtigde voor de uitvoering van sociale diensttaken. Voor het resterende bedrag wordt de raad voorgesteld middelen beschikbaar te stellen uit de reserve Sociaal Beleid.

Er wordt in de periode 2016 t/m medio 2018 van uitgegaan dat er 90 statushouders zullen instromen in de bijstand. Het gemiddelde uitkeringsbedrag bedraagt € 14.000,- per jaar. Wanneer een extra uitstroom via werk wordt gerealiseerd van 12 uitkeringsgerechtigden, dan leidt dat tot een jaarlijkse besparing van € 168.000,- aan uitkeringskosten. Na twee jaar is de investering al terugverdiend.

Monitoring en evaluatie

Om de resultaten goed te kunnen monitoren zullen de statushouders in het uitkeringen-systeem herkenbaar worden vastgelegd als deelnemer aan de versnelde aanpak. Vanaf de Tweede bestuursrapportage 2016 zal worden gerapporteerd over de resultaten. Eind 2017 wordt de versnelde aanpak geëvalueerd. Bij de evaluatie onderzoeken we hoeveel vergunninghouders zelf in staat zijn in hun inkomen te voorzien en niet langer afhankelijk zijn van een uitkering. Op basis van de evaluatie en het aantal asielmigranten op dat moment wordt besloten over al dan niet voortzetten van de nieuwe aanpak in de tweede helft van 2018 e.v.